

Miðvikudaginn 17. apríl 1991.

Nr. 336/1989. **Búnaðarbanki Íslands, Háaleitisútibú**

(Baldvin Jónsson hrl.),

gegn

Jóni Ingólfssyni og

Jóni Zoëga persónulega og

f.h. Lögmannsstofu Jóns Ingólfssonar

og Jóns Zoëga

(Jón G. Zoëga hrl.).

Tékkar. Bankastofnanir.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Bjarni K. Bjarnason og Haraldur Henrysson og Gunnar M. Guðmundsson, settur hæstaréttardómari.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 4. september 1989. Dómkröfur hans eru þær, að stefndu verði dæmdir in solidum til að greiða 400.000 krónur ásamt 51,6% dráttarvöxtum á ári af 200.000 krónum frá 11. febrúar 1988 til 22. sama mánaðar, en af 400.000 krónum frá þeim degi til 1. mars 1988, 45,6% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. maí 1988, 44,4% dráttarvöxtum á ári frá 1. maí 1988 til 1. júlí 1988, 52,8% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til þingfestingardags, en með hæstu dráttarvöxtum á ári samkvæmt ákvörðun Seðlabanka Íslands frá þeim degi til greiðsludags. Einnig er þess krafist, að dráttarvextir leggist við höfuðstól á 12 mánaða fresti til greiðsludags, í fyrsta sinn 22. febrúar 1989. „Jafnframt er krafist greiðslu bankakostnaðar, kr. 500, og málskostnaðar að mati réttarins.“

Stefndu gera þær dómkröfur, að hinn áfrýjaði dómur verði staðfestur og þeim dæmdur málskostnaður úr hendi áfrýjanda fyrir Hæstarétti að viðbættum 24,5% virðisaukaskatti á málflutningsþóknun.

Ýmis ný gögn hafa verið lögð fyrir Hæstarétt, þar á meðal reikningsyfirlit tékkareiknings nr. 878, sem Verslunin Víðir hafði hjá aðalbanka áfrýjanda að Austurstræti 5 í Reykjavík. Nær reikningsyfirlitið yfir tímabilið frá og með 1. febrúar 1988 til og með 5. apríl

sama ár. Samkvæmt yfirlitinu var yfirdráttur á tékkareikningnum hinn 1. febrúar 1988 kr. 15.251.183,85, en kr. 15.144.766,54, þegar talið er, að reikningnum hafi verið lokað hinn 22. mars 1988, sbr. áritun á bakhlið tékka þeirra, sem kröfugerð áfrýjanda byggist á. Af reikningsyfirlitinu sést einnig, að frá og með 11. febrúar 1988, þegar fyrri tékkinn var stimplaður um sýningu, og til og með 22. febrúar sama ár, þegar sá síðari var stimplaður um sýningu, hefur aðalbankinn greitt alls 35 tékka og eina útborgun, samtals kr. 4.570.972,92, og reiknað sér kr. 205.290,80 í dráttarvexti og innheimtukostnað. Á sama tímabili var greitt 26 sinnum inn á tékkareikninginn, samtals kr. 4.338.593,19. Á tímabilinu 23. febrúar 1988 til og með 17. mars 1988 voru 14 tékkar greiddir af reikningnum og 5 útborganir, samtals kr. 1.708.739,34. Á sama tímabili voru innborganir alls 15 á reikninginn, samtals kr. 1.899.270,50. Á þessu tímabili reiknaði bankinn sér kr. 51.084,20 í dráttarvexti og innheimtukostnað.

Samkvæmt framanskráðu verður að líta svo á, að umræddur tékkareikningur hafi verið opinn og undir forræði reikningshafans, Verslunarinnar Víðis, á þeim tíma, er tékkarnir í máli þessu voru innleystir af áfrýjanda, og í fullan mánuð, eftir að seinni tékkinn var innleystur, enda þótt svo hafi verið álitid í greiðslujöfnunarstöð, þegar tékkarnir voru þar til meðferðar, að þeir væru innstæðulausir.

Áfrýjandi hefur ekki sannað, að stefndu hafi fengið tilkynningu um innstæðuleysi tékkanna fyrr en með bréfi í maí 1988, sbr. greinargerð stefndu í héraði.

Samkvæmt því, sem nú hefur verið rakið, verður ekki talið, svo sem hér stendur sérstaklega á, þrátt fyrir ákvæði 5. mgr. 15. gr. laga nr. 94/1933 um tékka, að skilyrði séu til þess, að krafa áfrýjanda í málinu nái fram að ganga. Ber því að staðfesta niðurstöðu hins áfrýjaða dóms um annað en málskostnað.

Rétt þykir að dæma áfrýjanda til að greiða stefndu málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, samtals 90.000 krónur.

D ó m s o r ð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður um annað en málskostnað.

Áfrýjandi, Búnaðarbanki Íslands, Háaleitisútibú, greiði stefndu, Jóni Ingólfssyni og Jóni Zoëga persónulega og f.h. Lögmannsstofu Jóns Ingólfssonar og Jóns Zoëga, 90.000 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 14. júlí 1989.

Mál þetta, sem dómtekið var 23. júní sl., höfðaði Ólöf Finnsdóttir lögfræðingur f.h. Margeirs Péturssonar hdl., Búnaðarbanka Íslands, aðalbanka, Austurstræti 3, Reykjavík, f.h. Búnaðarbanka Íslands, Háaleitisútibús, fyrir bæjarþingi Reykjavíkur með áskorunarstefnu, birtri 8. ágúst 1988, gegn Jóni Ingólfssyni, kt. 200444-4424, Haukanesi 21, Garðabæ, og Jóni Zoëga, kt. 090643-2239, Reynimel 29, Reykjavík, báðum bæði persónulega og f.h. Lögmannsstofu Jóns Ingólfssonar og Jóns Zoëga, kt. 560279-0519, Lágmúla 7, Reykjavík.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að stefndu verði dæmdir in solidum til greiðslu skuldar, að fjárhæð samtals kr. 400.000, ásamt 51,6% dráttarvöxtum á ári af kr. 200.000 frá 11. febrúar 1988 til 22. sama mánaðar, en af kr. 400.000 frá þeim degi til 1. mars 1988, 45,6% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. maí 1988, 44,4% dráttarvöxtum á ári frá 1. maí 1988 til 1. júlí 1988, 52,8% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til þingfestingardags, en hæstu dráttarvöxtum á ári skv. ákvörðun Seðlabanka Íslands frá þeim degi til greiðsludags. Einnig er þess krafist, að dráttarvextir leggist við höfuðstól á 12 mánaða fresti til greiðsludags, í fyrsta sinn 22. febrúar 1988 (svo í stefnu). Jafnframt er krafist greiðslu bankakostnaðar, kr. 500, og málskostnaðar að mati réttarins.

Stefndu krefjast sýknu af öllum kröfum stefnanda og að þeim verði tildæmdur málskostnaður skv. gjaldskrá LMFÍ.

Málinu var vikið til venjulegrar dómsmeðferðar 25. okt. 1988.

Leitað hefur verið um sáttir í málinu án árangurs.

Málsástæður og rökstuðningur stefnanda.

Stefnandi segir skuldina vera samkvæmt tveimur framlögðum tékkum, að fjárhæð samtals kr. 400.000, báðum útgefnum af Eiríki Sigurðssyni f.h. Víðis til greiðslu af tékkareikningi nr. 878 í Búnaðarbanka Íslands, aðalbanka, tékka á eyðublaði nr. 3632018, að fjárhæð kr. 200.000, útgefnum 10. febrúar 1988 til Jóns G. Zoëga, framseldum f.h. lögmannanna Jóns Ingólfssonar og Jóns Zoëga og innleystum af Búnaðarbanka Íslands, Háaleitisútibúi 11. febrúar 1988, tékka á eyðublaði nr. 3632019, að fjárhæð

kr. 200.000, útgefnum 20. febrúar 1988 til Jóns G. Zoëga, framseldum f.h. lögmanna Jóns Ingólfssonar og Jóns Zoëga og innleystum af Búnaðarbanka Íslands, Háaleitisútibúi, 22. febrúar 1988. Báðir tékkarnir hafi reynst innstæðulausir við sýningu í reikningsbanka.

Málið er höfðað á grundvelli tékkalaga nr. 94/1933, sbr. lög nr. 24/1981, og rekið samkvæmt þeim og 17. kafla l. nr. 85/1936, sbr. lög nr. 28/1981, og samkvæmt lögum um áskorunarmál nr. 97/1978. Dráttarvaxtakröfur eru gerðar á grundvelli 3. kafla laga nr. 25/1987.

Við munnlegan málflutning var því haldið fram af hálfu stefnanda, að málsástæður stefndu kæmust ekki að í málinu skv. 208. gr. l. nr. 85/1936. Stefnandi sé handhafi tékkanna skv. tékkalögum, og innstæðuleysi tékkanna sé sannað, sbr. 2. og 3. tl. 40. gr. l. nr. 94/1933. Stöðu stefnanda sé ekki hægt að jafna til greiðslubanka. Stefnandi sé útibú Búnaðarbankans, Háaleitisútibú.

Málsástæður og rökstuðningur stefndu.

Sýknukrafa stefndu er í fyrsta lagi á því byggð, að staðhæfing stefnanda um, að hinir innstæðulausu tékkar hafi verið innstæðulausir, þá er þeir voru sýndir, sé ósönnuð með öllu og reyndar ólíkleg. Þessu til stuðnings er á það bent, að sky. áritun á tékkana sé innstæða ekki talin næg á þeim dögum, þegar tékkunum var framvísað, en reikningi þeim, sem vísað var á, hafi verið lokað 22. mars 1988, meira en mánuði eftir, að fyrri tékkunum var framvísað, og einum mánuði eftir, að þeim síðari var framvísað. Samkvæmt reglum samstarfsnefndar banka og sparisjóða hafi stefnanda borið að loka reikningi þessum innan 10 daga, en slíkt hafi stefnandi ekki gert og ekki tilkynnt stefndu um innstæðuleysið fyrr en með bréfi í maí 1988, um 3 mánuðum eftir framvísun þeirra.

Í greinargerð stefndu er þess krafist, að forsvarsmenn bankans, þ.e.a.s. bankastjórar, komi fyrir rétt og upplýsi, hvort tékkareikningi nr. 878 hafi verið haldið opnum að fyrirlagi þeirra. Útgefandi tékkanna muni hafa haft yfirdráttarheimild, og með svo löngum tíma frá framvísun tékkanna til lokunar reikningsins gefist tækifæri til þess að raða upp tékkum til innlausnar. Þess sé því krafist, að lagðar verði fram upplýsingar um alla tékka, sem framvísað hafi verið á reikning 878 á þessu ári.

Þá er byggt á því, að stefnandi hafi ekki gætt tilkynningarskyldu sinnar, sbr. 42. gr. l. nr. 94/1933, og baki sér því, hvað sem öðru líði, málskostnaðarábyrgð gagnvart stefndu.

Við munnlegan málflutning var því haldið fram af hálfu stefndu, að stefnandi og aðalbanki Búnaðarbanka Íslands séu raunverulega sami bankinn og stefnandi því greiðslubanki tékkanna.

Niðurstaða.

Við niðurstöðu máls þessa verður lagt til grundvallar í fyrsta lagi, að tékkar eru greiðsluskjöl, en ekki lánsskjöl, og í öðru lagi, að innlausnarbanki tékka þeirra, sem málið er af risið, þ.e. Búnaðarbanki Íslands, Háaleitisútibú, og greiðslubanki tékkanna, þ.e. Búnaðarbanki Íslands, aðalbanki, eru einn og sami bankinn, sbr. t.d. 4. og 13. gr. l. nr. 28/1976.

Samkvæmt 3. mgr. 15. gr. l. nr. 94/1933 er framsal frá greiðslubanka ógilt, og er stefnandi því ekki tékkhafi í skilningi tékkalaga skv. 19. gr. laganna. Stefnandi á því ekki rétt skv. sjöunda kafla laganna til þess að krefja stefndu um fullnustu tékkanna, sbr. 1. mgr. 40. gr. laganna. Þegar af þeirri ástæðu ber að taka til greina sýknukröfu stefndu og dæma stefnanda til að greiða málskostnað, sem ákveðst kr. 60.000, þar með talinn söluskattur.

Auður Þorbergsdóttir borgardómari kvað upp dóminn.

D ó m s o r ð:

Stefndu, Jón Ingólfsson og Jón Zoëga, báðir persónulega og f.h. Lögmannsstofu Jóns Ingólfssonar og Jóns Zoëga, skulu vera sýknir af kröfum stefnanda, Búnaðarbanka Íslands, Háaleitisútibús, í máli þessu.

Stefnandi greiði stefndu kr. 60.000 í málskostnað innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.